

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

דברים - תש"ס - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : דברים – שבת חזון

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תש"ס.

דיני תשעת הימים

מלחמת סיחון ועוג - נצחון עולמי

בפרשת השבוע נאמר: "היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים ורגזו וחלו מפניך" דברים ב, כה.

הקב"ה מבשר למרע"ה שכאשר יחלו במסעם ובמלחמתם לרשת את הארץ, זה יהיה בדרך הנהגה גלויה שכל העמים יראו בניסים ובנפלאות. וכמו שמפרש רש"י שם ד"ה תחת כל השמים: 'לפי שעמדה חמה למשה ביום מלחמת סיחון ונודע הדבר תחת כל השמים'. במלחמות אלו עד כמה רצה הקב"ה להנהיג את הנצחון בדרך מיוחדת זו. וכן מסביר רש"י בפסוק ל"א "כפה שר של אמוריים של מעלה תחת רגליו של משה והדריכו על צוארו". כי סיחון ממלכי האמורי הוא. וכן כתוב בישיעה כד, כא "יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה", ופירוש הפסוק הוא שהקב"ה יפיל את השר של אותה אומה בשמים, ואז בקלות נופלת אותה אומה באדמה.

ההסכמים במלחמת סיחון

במלחמת סיחון התורה אומרת: "ולא אבה סיחון מלך חשבון העבירו בו כי הקשה ה' אלוקיך את רוחו ואימץ את לבבו למען תיתו בידך כיום הזה" דברים ב, ט. סיחון ועוג היו המלכים שישבו על הדרך שעם ישראל היה צריך לעבור בה כדי לעלות לארץ. סיחון היה מלך גיבור, ועיר המלך חשבון היתה עיר שקשה לכובשה. מלכי הכנעני החיטי והפריזי שידעו זאת, התאגדו כדי למנוע מבני ישראל את הכניסה לארץ ושילמו לסיחון ולעוג כסף רב כדי שלא יתנו לעם ישראל לעבור בארצם. עיין רש"י במדבר כא, כג כשבא משה רבנו ע"ה ובקש מסיחון לעבור בארצו.

התנגד סיחון וסיפר למשה שקיבל כסף על מנת לחסום את דרכם של בני ישראל. אמר לו משה: "אוכל בכסף ומים בכסף". כלומר אמר משה: "אשלים לך יותר ממה שקבלת ממלכי כנען. רק תן לי לעבור. "ולא אבה" - כלומר התלבט סיחון מהצעתו של משה אבל לא נתן לו לבסוף לעבור, כי "הקשה ה' אלוקיך את רוחו ואימץ את לבבו למען תיתו בידך" כדי לעשות מלחמה גלויה לכל העמים. שבמלחמה זו העמיד ה' למשה את החמה ונודע תחת כל השמים שעם ישראל מנצח שלא כדרך הטבע. עיין רש"י במדבר שם.

הפחד במלחמת עוג

במלחמת סיחון כתוב: "ויצא עוג מלך הבשן לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה". ומספר מרע"ה את סדר המלחמה עם עוג "ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו" דברים ג, א-ב. יש לשאול למה במלחמת עוג היה מרע"ה מתיירא עד שהוצרך הקב"ה להרגיעו "אל תירא אותו", ובסיחון לא היה ירא ממנו כלל. מבאר רש"י שם ד"ה אל תירא אותו: 'מתיירא היה שמא תעמוד לו זכות שמש לאברהם שנאמר 'ויבא הפליטי' והוא עוג'. לכך אמר לו הקב"ה: 'אל תירא אותו' כי עוג כבר קיבל שכרו בעולמו.

הפלת עוג - בידיו של משה

הגמ' במסכת ברכות דף נד ע"ב מספרת שלקח עוג מלך הבשן סלע גדול בגודל ג' פרסאות כמו כל השטח של מחנה ישראל, ושם אותו על ראשו ורצה לזרוקו על עם ישראל, והיה עוג הולך ומתפאר והיה משה רבנו מפתח מגבורתו. אמר לו הקב"ה: אל תירא אותו. שלח הקב"ה נמלים קטנות שחדרו לסלע הזה ופררו גרגיר גרגיר ממנו, עד שנחת הסלע על כתפיו של עוג, רצה להרים את הסלע ולא יכול כי הקב"ה שרבב את שיניו. אמר לו הקב"ה למשה: אני יכול להורגו בנקל ע"י שאשלח רוח שתפיל אותו, אבל "בידך נתתי אותו" שיהיה פרסום רב שמשה רבנו הרג במקלו את עוג מלך הבשן "בידו ממש". 'אור החיים הקדוש' ד"ה ויתן ה' - והוא אומר. במלחמת ההיא הקשה את לב סיחון "למען תיתו בידך" כיוון שרצה הקב"ה לעשות נפלאות שיתפרסמו בעולם כולו. ולכן חשש בלך בן ציפור מעם ישראל. כן הקב"ה עשה עמו ניסים ונפלאות בזכות התפילות והקשה את לב האויב הישמעאלי. אבל אנחנו רוצים ניסים גלויים כמו במלחמה עם עוג, שבני ישראל יכירו בשם ה' ולא בזכות הישמעאלי. ויהי רצון שיראו עינינו וישמח לבנו.

תספורת וכיבוש

הגמרא במסכת תענית כ"ט ע"ב - ל' ע"א מביאה ברייתא: "ואסור לספר ולכבס מראש חודש ועד התענית דברי רבי מאיר, ר' יהודה אומר: כל החודש כולו אסור, רשב"ג אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד". הרי לנו ג' שיטות: לר' יהודה - שמחמיר ביותר חלים איסור תספורת וכיבוש מראש חודש אב עד לראש חודש אלול, בין לפני התענית ובין לאחריה. לר' מאיר - אסור מראש חודש אב עד התענית ותו לא. ולרשב"ג - רק בשבוע שחל בו התענית מיום ראשון בו ועד יום שישי כלומר, חל גם לאחריו עד סוף אותו שבוע.

ומביאה הגמ' מקור לדבריהם: ושלושתן מקרא אחד דרשו "והשבת כל משושה חגה חדשה ושבתה" הושע ב, יג. הרי שמפסוק זה לומדים השבתת משוש בשלושה מועדים. מי שאוסר מראש חודש - לומד מ"חגה" שזה ראש חודש שבה, וכפירוש רש"י שראש חודש נקרא 'מועד' שנאמר: 'קרא עלי מועד'. וחז"ל מסבירים שבראש חודש אב היה שני ימים כדי שיצא החשבון של חזרת המרגלים בתשעה באב - עיין רש"י שם ודף כ"ט ע"א. מי שאוסר בכל החודש - לומד מ"חדשה". ומי שאוסר רק בשבוע שחל בו התענית - לומד מ"שבתה".

והגמרא אומרת שם שהלכה כקולת ר"מ שסובר לאחר התענית מותר מיד, וכקולת רשב"ג שסובר לא מתחילת החודש אלא משבוע בלבד וכן נפסק בשו"ע ס"י תקנ"א סעי' ג', ורמ"א פסק להחמיר מראש חודש וכן בענין רחיצה שם סעי' ט"ז ורמ"א שם פסק להחמיר מראש חודש ואפילו במים קרים.

כיבוש בתשעה באב שחל ביום חמישי

התוספות ד"ה תרוויחו לקולא מביאים חידוש גדול, שאם חל ט' באב ביום חמישי - מותר לעשות כביסה בתשעה באב מחצות ואילך, "דאין להמתין עד ערב שבת מפני טורח השבת". כלומר שלדעתם מותר לספר ולכבס ביום תשעה באב מחצות ואילך אם הוא חל ביום חמישי, לכבוד שבת.

הב"י בס"י תקנ"א תמה מאוד על דבריהם והקשה עליהם, הרי כתוב אם חל תשעה באב ביום חמישי "לפניו אסור לאחריו מותר". ולפי דברי התוסי היתה הגמ' צריכה לומר חידוש יותר גדול שמותר אפילו ביום תשעה באב. ועוד הגמ' רצתה לומר אם חל תשעה באב

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

דברים - תש"ס - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הרמ"א שם כתב: "ונוהגים שלא לרחוץ בצונן מראש חודש ואילך, ואפילו בע"ש חזון אסור לרחוץ בו כי אם ראשו ופניו ידיו ורגליו בצונן". ויש מקילין בחפיפת הראש בחמין למי שרגיל בכך כל ערב שבת. המג"א כתב ס"ק מא: "אבל אסור לרחוץ בבורית ומים" אבל לרחוץ כל גופו נוהגין לאסור", והיינו שגם מה שרמ"א מתיר לחוף את הראש הוא התיר במים חמים בלבד לא סבון, ולא כל הגוף. המהרש"ל בסי' צ"ב חולק עליו ואומר: שלכבוד שבת קדש יכול לרחוץ כל גופו. וכתב ונהגו להחמיר "ומה אעשה". הגר"א מביא ד"ה ויש מקילין שכל רחיצה של מצווה מותרת אפילו כל גופו ובסבון, כן משמע מדבריו ס"ק נ"ט.

ה"בן איש חי" פסק כאן לחומרא דברים - פרשה ראשונה אות ט"ז: "ונוהגין שלא לרחוץ כל גופו מראש חודש עד תשעה באב אפילו בצונן", וכ"כ בר"פ ח"ד כ"ט בדי"ה יועל שאלה שניה: "מיהו פה עירנו בגדד יכוננה עליון אמן נוהגים איסור גם בצונן וכמו שכתב רמ"א בהגהה".

ביום שישי בזמננו לעולם לא יחול תשעה באב ביום שישי שמותר לכבס ביום שישי תשעה באב מן המנחה ומעלה. וחז"ל ממשכים ואומרים: "לייט עלה אביי", היינו שאסור אע"פ שאין לו אפשרות אחרת וכ"ש ביום חמישי שאפשר לכבס ביום שישי. ועוד הוא מוסיף בב"י, כי יום תשעה באב אחר הצהריים למעשה יותר חמור מלפני הצהריים עיין שם שבתשעה בערב הוצת ביהמ"ק שם דף כ"ט ע"א וע"כ פסק שאע"פ שמחמירים גם ביום עשירי באב בכמה דברים עיין שו"ע סי' תקנ"ח עכ"ז לצורך שבת מותר רק ביום שישי ולא ביום חמישי. עיין שם מש"ב ס"ק ג' וכה"ח שם ס"ק ו'.

רחיצה בתשעת הימים

מנהג לאסור רחיצה

היתר רחיצה הגמ' במסכת תענית ל' ע"א מביאה ברייתא: "תניא אידך כל שהוא משום תשעה באב אסור לאכול בשר ואסור לשתות יין ואסור לרחוץ. ר' ישמעאל ברבי יוסי אומר: כל שעה שמותר לאכול בשר מותר לרחוץ" - כלומר בערב תשעה באב שמעיקר הדין מותר לאכול בשר ולשתות יין מותר להתרחץ, ורק מהסעודה מפסקת שאסורה בבשר - אסור ברחיצה.

היתר טבילה במקווה בתשעת הימים

ה"בן איש חי" שם מביא: שהרגיל לטבול בכל ערב שבת מותר לטבול גם בע"ש חזון, ועוד התיר לטבול מפני טומאה של בעל קרי, שטובל אפילו בערב תשעה באב. ובירב פעלים ח"ד סימן כ"ט התיר לטבול בתשעת הימים למוהל, לסנדק ולאבי הבן או מי שרגיל לטבול כל יום. אבל מדבריו משמע שטובל רק במים קרים, שכתב שם "אך טוב לזוהר בבוקר קודם תפילת שחרית שאין הטבילה כ"כ תענוג כמו בירידת היום שגובר החום, וזה ניכר מתוך מעשיו שאינו טובל בשביל תענוג יען שאין דרך לטבול בבוקר בשביל תענוג" וכו' ואח"כ הוסיף וכתב: "ובכל זה אני מיקל בשביל שהוא טובל בצונן שאינו כי אם מנהגא בעלמא".

איסור רחיצה ויש לשאול הרי לכאורה ראינו ג' שיטות לעיל שאוסרים לספר ולכבס כל החודש או כל השבוע או מראש חודש, וכאן משמע שבערב תשעה באב עצמו מותר ברחיצה? ועוד ראינו שכשהיו גוזרים תענית ציבור על הצרות היו מתענים מהלילה, לא מתרחצים והיו עובדים רק היום לא עושים תעניות מפני שנחלשו הגופות ורק מתפללים כמו 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו שתפילה עושה ופועלת. וכן מביאה הגמ' בתענית י"ב ע"ב משנה: ונועלין את המרחצאות" - שבתענית ציבור היו נועלין את המרחצאות שלא יתרחצו בתענית.

בבוקר קודם תפילת שחרית שאין הטבילה כ"כ תענוג כמו בירידת היום שגובר החום, וזה ניכר מתוך מעשיו שאינו טובל בשביל תענוג יען שאין דרך לטבול בבוקר בשביל תענוג" וכו' ואח"כ הוסיף וכתב: "ובכל זה אני מיקל בשביל שהוא טובל בצונן שאינו כי אם מנהגא בעלמא".

בקיצור לדעת ר"פ הנ"ל מותר לטבול במים קרים לטומאת בעל קרי לבעל ברית לסנדק. והוסיף מי שנוהג כל השנה כולה ל"טבול קודם שילך לבית הקברות ואח"כ שיחזור מבית הקברות" גם כן יכול לטבול אפילו בערב תשעה באב וכאמור רק בצונן. אולם כתב כה"ח שם ס"ק ק"צ: שאומנם ה"בן איש חי" פסק שטובלים בצונן אבל למי שקשה לו לטבול בצונן או שאין שם כי אם מים חמים - מותר לטבול במים חמים. כיון דיש תועלת גדולה בטבילה זו לענין טומאה, וכן מוהל וסנדק וכו' והטעם כאמור לעיל שכל ענין הרחיצה הוא ממנהגא אפילו בחמין, וע"כ לצורך מצווה אפשר להתיר.

והגמ' שם י"ג ע"א מביאה: "אמר רפרס בר פפא אמר רב חסדא: כל שהוא משום אבל כגון תשעה באב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן, כל שהוא משום תענוג כגון תענית ציבור בחמין - אסור, בצונן - מותר", וברייתא זו מדברת על יום התענית או על אבל או יום תשעה באב. ושם בע"ב כתוב שאבל אסור בתכבוסת כל שבעה, ואסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן, אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור, בצונן מותר.

רחיצה בחמין לכבוד שבת קדש

מדברי הגאון מוילנא דלעיל ראינו שרחיצה לצורך מצוה - מותרת, יוצא שאם מתכוין להתרחץ לכבוד שבת קדש וקשה עליו הרחיצה בצונן מותר בחמין ובסבון כדרכו כנ"ל. ואע"פ שהבא"ח החמיר, משמע מדבריו משום שכך נהגו בבגדד וכאן לא קבלו מנהג זה. משמע שמי שרגיל בכל ע"ש לרחוץ במים חמים וסבון וטובל במים חמים - מותר גם בשבת זו.

תשובה מביא הר"ן ומובא בב"י וכן כתב הגר"א בס"ק נ"ד שמעיקר הדין רחיצה בשבוע שחל בו מותרת עד ערב תשעה באב, וכביסה וכו' אסורה ורק באבל אסורה רחיצה כל השבוע. והיום מחמירים אנו בשבוע שחל בו או מראש חודש לדעת רמ"א בגלל שנהגו איסור ולא מעיקר הדין, ומאחר שנהגו - אין להקל, וכן הדין לענין לבישת בגדים מכובסים ע"י"ש ועיין לה"ה על פ"ה מהלכות תעניות הלכה ו' בסוף שכתב כן שיש דין ויש 'נהגו ישראל', ועיין ד"מ בסי' תקנ"א ס"ק ז'.

רחיצה לפועלים או לרפואה

כל מה שאמרנו לעיל שאסורה רחיצה זה דוקא לתענוג. אבל רחיצה של פועלים שעובדים בעפר וכדו' - מותרת שהיא כמו רחיצה של רפואה. ומותרת רחיצה אפילו במים חמין ובסבון, רק שלא יתכוין לשם תענוג ועיין בא"ח שם אות ט"ז ובשו"ע יו"ד סי' שפ"א סעי' א'. וכן אם אדם שמוזע הרבה - מותר לו להתקלח במים קרים, ואם קשה לו ירחץ אפילו במים חמין ויתכוון רק להעביר הזיעה ולא לתענוג.

הליכה לים או לבריכה

שאלו את ה"בן איש חי" רב פעלים ח"ד סכ"ט מדוע הוא מחמיר כ"כ שלא לרחוץ אפילו בצונן מראש חודש, והרי אצלם בבגדאד נהגו הילדים ללכת לשחות בנהר חידקל. ענה להם: שאין מהם שום ראייה כי הם בורים וילדים והם אפילו ביום שבת הולכים לשוב רח"ל. עכ"פ דעתו שמראש חודש ואילך אסור ללכת לים או לבריכה וכן טבילה לטהרת מותרת. ע"י"ש ועיין לכה"ח שם ס"ק קפ"ו. אמנם, ישנם בריכות שמחממים בהם את המים למשך מספר שעות ובאים לשם זקנים וחלשים שלא יכולים לשחות במים

בצונן, בחמין, בסבון ולצורך מצווה

הרמב"ם פ"ה הלכה ו' כתב: משכנס אב ממעטין בשמחה, ושבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לכבס וכו' ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית". ולמדו מדבריו ממה שכתב "מרחץ" שסתם מרחץ הוא במים חמים, ומכאן שרק בחמין אסור לרחוץ שבשוע של תשעה באב, אבל במים קרים מותר. ועיין בתרומה י"ד סי' ק"צ המובאת בב"י ור"פ הנ"ל. בשו"ע סי' תקנ"א סעי' ט"ז כתוב: "יש נוהגין שלא לרחוץ מראש חודש ויש שאין נמנעין אלא בשבת זז" ולא פירט קרים או חמים.

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

דברים - תש"ס - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אם אין לו טלית משומשת בין גדולה ובין קטנה ויש לו רק מכובס - מותר ללבוש מכובס כי על דבר מצוה לא תקנו חכמים כלל.

קרים וזקוקים להתעמלות לשם רפואה - להם מותר בודאי, אבל לשאר אנשים אסור מראש חודש עיני כה"ח ס"ק קפ"ח ומש"ב שם ס"ק פ"ח.

כמה זמן שימוש?

כתוב בשו"ע ס"י שפ"ט יו"ד סעי' א' שאסור לאבל לכבס כסותו כל שבעה ימים אפילו במים לבד, ולאחר שבעה - מותר. וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסים. כמה זמן יש ללבוש בגד שלא יקרא בגד מכובס? שעה. ואומר הרמ"א: והעולם נהגו איסור כל החודש, ונוהגים שאדם אחר לובשם תחילה ואח"כ לובשם האבל, והמנהג כן הוא, וכן עיקר. וכן נוהגים במדינות אלו לאחר שבעה. ואם לבשו אדם אחר רק שעה אחת די בכך. כל שהוא. ואומר ה"באר היטב"אין צורך שעה זמנית דווקא, אלא כל שהוא. שעה שעתיים. והוסיף וכתב ב"לבוש": צריך שאחר ילבשנו שעה או שעתיים. וכתב על זה ב"ה ואפשר לאו דוקא שעה או שעתיים ועיני להלן. סיכום: ה"בן איש חי" הלכות תשעה באב, פ"ד דברים - שנה ראשונה את ו' אומר: שילבש את זה שעה. אך ב"ר פ' פעלים כתב: ילבשו את זה שעתיים או שלוש שעות ויפשטוה וישמרוה ויצינעוה ואח"כ ילבשו אחרת עוד הפעם - וזוהי חומרא יותר מרש"ל המובא לעיל. ונהגו לפרש בין הדעות ומספיק שעה בלבד או מעט פחות.

כביסה בתשעת הימים

אסור לכבס ואסור להשתמש במכובסים

בענין כביסה הגמ' מאריכה במסכת תענית דף כ"ט ע"ב לברר האם איסור כביסה הוא איסור לכבס בגדים או ללבוש בגדים מכובסים אפילו אם כבסו אותם מקודם לכן. ברמב"ם פסק שאסור לכבס ולהניח לאחר תשעה באב וגם אסור ללבוש מכובס. בשו"ע ס"י תקנ"א סעי' ג' כתוב: אסור לכבס אפילו אינו רוצה ללבושו עתה וכן המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע סדין ואפילו מטפחות הידיים מגבת והשולחן מפה - אסור לאדם להשתמש בהם אם כבסו אותם אפילו קודם ראש חודש.

מאימתי האיסור?

הרמ"א: "ומיהו אנו נוהגים להחמיר בכל זה מתחילת ראש חודש אם לא לצורך מצווה. ואומר שקודם ראש חודש מותר לתת לגוי לכבס, אבל בשבוע שחל בו ט' באב לא יוכל לתת לגוי לכבס. ה"בן איש חי" הקל בכביסה ואסור רק בשבוע שחל בו תשעה באב שם את ו' הרמ"א החמיר מראש חודש אב. וישנם כמה עדות בספרדים שמחמירים ג"כ מראש חודש וכל אחד ימשיך כמנהגו. ואע"פ שבזמננו הייתה הכביסה לוקחת הרבה זמן ויכולה לגרום הסח דעת מהאבלות, וכיום מכניסים כביסה למכונה ומפעילים, אע"פ זה אסור. ולומדים זאת ממה שאסור לתת לגוי לכבס שזוהי פעולה קטנה ואסורה, ק"ו שאסור להשתמש במכונת כביסה בשבוע שחל בו תשעה באב. ולדעת הרמ"א אסור מראש חודש.

חומרת האיסור

האיסור בתשעה באב הוא יותר חמור מאשר באבלות. ראה להלן דיני אבלות, בתשעה באב האיסור כולל גם מטפחות הידיים, "ואפילו אין לו אלא חלוק אחד - אסור" לשון השו"ע. אסור לכבס אסור גם ללבוש. אסור חולצה, גופיה, גרביים מכובסים, ולפי התוספות גם כיפה שם תענית כ"ט ד"ה מי. ואם אין לו כיפה אצרת והיחידה שלו נפלה ונתלכלכה - מותר לכבסה בצינעא אבל לא בפרהסיא.

איזה בגדים?

אדם מפונק שכל יום מחליף סדין במיטתו - ישתמש מראש חודש בסדינים שהשתמשו בהם מעט. לצורך זה עד זמן האיסור ישים כל יום סדין במשך חצי שעה, ישכב עליו מעט ואח"כ יחליף אותו וא"כ יוכל להשתמש בו בזמן האיסור. מפות של שולחן שרוצים להשתמש בהן בזמן האיסור, צריך להכניסם קודם לכן ולהשתמש בהן מעט. בשבת 'חזון' מותר לקחת ולהשתמש במפות מכובסות.

הכנת בגדים

אדם שרגיל להחליף חולצה כל יום, יכין לעצמו כמה חולצות עד שבוע שחל בו תשעה באב. ויחליף כל יום בחולצה משומשת שלבשה שעה אחת. וכן הדין בגופיה, גרביים וכדו' ילבשם זמן מה ואח"כ יחליפם עיין לקמן כמה זמן ילבשם. מי שמחמיר מראש חודש חייב כבר להכין זאת לפני ראש חודש, ומי שלא הספיק מותר לו להכין ביום ראש חודש. מי שנוהג כדעת הב"ח יכין עד שבת לפני תשעה באב. בשבת עצמה אסור להכין בגדים כי זה מכין משבת לחול.

בגדי מצוה

כתב בר"פ ח"ד כ"ט שלדעת היעב"ץ ח"א ס"י פ"ב: מי שיש לו רק טלית קטן חדש - לא יחדשנו בשבוע שחל תשעה באב. אבל מי שאין לו טלית גדול, אם לא יוכל להשיג אחר בהשאלה - מותר ללבוש חדש. לדעת הב"ח

מדיני אבלות

מכיון שהדינים דומים לדיני תשעה באב הבאנו חלק מדיני אבלות.

דיני כיבוס באבל

בגד צבעוני. דעת השו"ע: שאסור לאבל ללבוש מכובס צבעוני רק שבוע, ואחרי שבוע הכל מותר. לדעת רמ"א החומרא היא על שלושים יום. הרב 'גשר החיים' מיקל ואומר: שאם לובש חולצה מכובסת רק במים ולא בסבון - מותר אחרי שבעה ימים. אבל חולצה שמכובסת במים וסבון - האשכנזים מחמירים שלושים יום פרק כ"א סעיף י'. עוד חומרא יש באבל שגם הסדינים והמצעות אסור לכבסם, ואסור להציע. וכן מטפחות הידיים אע"פ שמותר לכבסם במועד כאן מחמירים יותר שם סעי' ה'. בגד לבן. ישנה עוד הלכה: "כל שלושים יום אסור ללבוש בגד מגוהץ לבן וחדש אפילו של פשתן. ועל אביו ואמו אסור עד שיגיע הרגל אחר שלושים ויגער בו חבריו". אומר הרב 'גשר החיים' בסימן כ"ב: "ונהגו להחמיר כל דבר לבן אע"פ שהוא לא חדש אלא מכובס ומגוהץ לאסור" שם אות ג'.

הכנת בגדים לאבל

אבל שרוצה להחליף את חולצתו לחולצה לבנה לא קרועה לכבוד שבת, מה יעשה? הרי אין אפשרות להכין חולצות כמו לפני שבוע של תשעה באב. והרי אסור ללבוש חולצה לבנה מגוהצת מכובסת כל שלושים יום או עד הרגל אם הוא אבל על אביו או אמו! הפתרון הוא שייתן לבנו או למישהו אחר ללבוש כשעה את החולצה הלבנה המגוהצת, ואח"כ ילבשנה האבל.

איפור לאשה באבלה

בשו"ע בהלכות אבלות יו"ד ס"י שפ"א סעי' ו' כתוב: "אשה לא תכחול ולא תפרקס בימי אבלה, ואשת איש אינה אסורה אלא תוך שבעה, אבל אחר שבעה - מותרת. שלא תתגנה על בעלה". ואשה לא נשואה תמתין לי' יום. "כלה שאירעה אבל תוך לי' יום לחופתה - מותרת להתקשט אפילו תוך שבעה שלא תתגנה". ובגורת כלומר בחורה שהגיעה לפרקה כיון שעומדת לינשא - מותרת. טעם הדבר שמא בשעה שיבואו לנחם אותה יראוה לא מקושטת - ודבר זה יפגע בנישואיה האפשרים, התיירו לה ללכת בתוך השבעה עם פודרא, אודם וכד'.

רחיצה באבלות

השו"ע שם בהלכה א' מביא שאבל אסור לרחוץ כל גופו אפילו בצונן. אבל פניו, ידיו ורגליו בחמין - אסור, בצונן - מותר. ואם היה מלוכלך מאד - מותר כדרכו. וידוע שנהגו ללכת למקוה ביום השביעי פעמיים, פעם לפני שהולכין לביה"ק ופעם אחרי זה. ואומר רמ"א: כל זה מעיקר הדין אך נהגו

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

דברים - תש"ס - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אחד יתייעץ עם רב אם מותר לאכול שם בשר. ה'בן איש חי' אומר פרשת דברים - שנה ראשונה אות טו : ואנחנו נהגנו מראש חודש והלאה שאפילו בברית מילה לא מביאים בשר. מנהג ירושלים לספרדים וחלק מהאשכנזים שמחמירים בבשר ויין רק ממוצאי ראש חודש עיין כה"ח שם .

שתיית יין במוצאי שבת חזון

במוצאי שבת חזון עושים הספרדים הבדלה כרגיל ואת כוס ההבדלה שותים לשם ההבדלה ולא לשם התענוג. הרמ"א כתב להחמיר ולתת לקטן לשתות את היין. עיין בשו"ע שם וברמ"א בסעי' י'. הגאון מוילנא אומר: מדוע האשכנזים מחמירים ולא שותים יין מכוס ההבדלה הרי זה כוס של מצוה? מפני שניתן לתת אותו לילד קטן לשתות שם ס"ק מ"ו. לפי הטעם של הגר"א אם אין ילד קטן או שהיין חזק ואין מיץ ענבים או שהקטן אינו רוצה לשתות וכד' - גם הרמ"א יסכים שמותר לגדול לשתות יין. ועוד הוסיף הגר"א בס"ק מ"ט שאפשר להבדיל על בירה כי על זה לא גזרו מראש חודש אב עד התענית.

שיריים משבת

אם נשאר לו אוכל עם בשר משבת - יש מי שאומר שמותר לאוכלו במוצאי שבת בסעודה רביעית. וכן אם במוצאי ראש חודש נשאר לו אוכל מראש חודש - מותר לאוכלו. אבל אסור להשאיר אוכל עם בשר במתכוון. עיין שד"ח .

תשעה באב - מועד

השו"ע פוסק בסי' תקנ"ט סעי' ד': שאסור לומר ויודוי בתשעה באב ולא במנחה של ערב תשעה באב שהוא כעין מנחה של ערב יו"ט, וכתב המשני"ב שם ס"ק י"ז שלמדו זאת מהפסוק "קרא עלי מועד". יש שואלים למה רש"י לא למד זאת מהמילה "חגה" שהסבירה רק על ראש חודש אב? ועיין במסכת שבועות דף י' ע"א, ופסחים ע"ז ע"א. עיין כה"ח שם ס"ק א'. וכתב הבא"ח בספרו על איכה 'נחמת ציון': "קול נתנו בבית ה' כיום מועד" פרק ב' פסוק ז' שבפסוקים יש רמז למה תשעה באב נקרא 'מועד'. בפסוקים שלפני כן כתוב: "זנח ה' מזבח, נאר מקדשו, הסגיר ביד אויב חומות ארמנותיה" שם ופירוש הפסוק הוא שה' שפך חמתו על עצים ואבנים, על המזבח, המקדש וכו' - ובגלל זה עם ישראל נצלו מכליה. ע"כ יש ליום תשעה באב דין כעין "מועד" על שה' לא שפך חמתו על ישראל. והביא מקור ממדרש חז"ל באיכה ד', י"ד ומובא ברש"י קידושין דף ל"א ע"ב בענין "מזמור לאסף" - "קינה לאסף מיבעי ליי" ע"ש .

אב לכל הניסים

ויהי רצון שיתקיים בנו "שמחנו כימות עיניתנו שנות ראינו רעה" - מספיק ראינו רעה. ולכן מי שמקפיד להחמיר בדיני אבלות של שלושת השבועות ישמח בכפליים "כימות עיניתנו" לפי הצער כך תהא השמחה.

ונזכה שהחודש הזה, חודש אב יהיה כמו שאומר ה'בן איש חי': יאב לכל הניסים כולם' ויהא "אב לכל החודשים" ויתוקן ויתגבר בזכות לימוד תורה. ונזכה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

לאסור רחצה כל ל' יום, אפילו בצונן. כי מנהג קדום הוא ונתייסד על פי ותיקין. גם רמ"א מודה שאם הוא מלוכלך - מותר כדלעיל, כי רק רחיצה של תענוג אסור. ואפילו תוך שבעה אם התלכלך - מותר לרחוץ אפילו בסבון, אם הלכלוך לא יוצא בלי סבון, ורמ"א יתיר ללכת למקוה תוך שלושים.

בשר ויין באבלות

יש הנוהגים שבימי אבלות לא אוכלים בשר ולא שותים יין אפילו ביום שבת - להלכה אין הדין כן ומותר לאכול בשר ולשתות יין גם ביום חול ובודאי בשבת.

בשר ויין בתשעת הימים

ממתי האיסור?

כתוב בשו"ע סי' תקנ"א סעי' ט': "יש נוהגים לא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש מוסיפין מראש חודש ויש מוסיפין מ"ז בתמוז". שואל המג"א שם ס"ק כ"ו: מה הדין אדם בערב ראש חודש אב התפלל בשעה מוקדמת ערבית של ראש חודש, האם כבר אסור לו אכילת בשר ושתיית יין, או שמא מכיוון שלאחרים עדיין מותר, אז גם לו מותר עד השקיעה? עיין משי"ב שם ס"ק נ"ו נ"ח

בשר ויין בראש חודש

הנוהגים כדעת רמ"א אוסרים מראש חודש מכיוון שבראש חודש אב נפטר אהרן הכהן ונסתלקו ענני כבוד - זה יום צער, לכן אין לאכול בו בשר ולשתות יין, מליל ראש חודש. עיין כה"ח שם ס"ק קכ"ח ועיין משי"ב שם ס"ק נ"ח .

הנוהגים כדעת ה'בן איש חי' וכן אשכנזים הנוהגים כמנהג ירושלים: בראש חודש אב נפטר אהרן הכהן, אבל לא בטל דין ראש חודש, ע"כ בראש חודש מותר לאכול בו בשר ולשתות יין, והאיסור של בשר ויין מתחיל ממוצאי ראש חודש. עיין שם כה"ח וכן דעת בא"ח שם אות ט"ו .

טעם איסור אכילת בשר ויין

מדוע מחמירין באכילת בשר מ"ז בתמוז או מראש חודש אב או בשבוע שחל בו תשעה באב?

מובא בגאון מוילנא: שכאשר חרב בית ראשון אמר הנביא ירמיהו לעם ישראל שהגלות תהיה רק שבעים שנה, ולכן תבנו בתים וכו'. במקרה זה לא היה צער גדול, אבל בחורבן בית שני לא ידעו עם ישראל מתי תהיה הגאולה ואז מרוב צער היו מבני ישראל שאמרו לא נאכל בשר ולא נשתה יין כיון שבטל קרבן התמיד והנסכים ובטלו הקורבנות. אמרו להם: אל תאכלו לחם כי בטל לחם הפנים. לא נאכל פירות כי בטלו הביכורים וכו'. עיין ב"ב דף ס' ע"ב .

אומר להם ר' ישמעאל: אין לנו כח בלי בשר ויין. ומכיוון שכל השנה אי אפשר לומר לאדם לאכול רק פירות וכדו' או לא לאכול פירות כי היו מקריבים מהם ביכורים, לכן אומר הר"ן והגאון מוילנא: לפחות מ"ז בתמוז שבו בטל קרבן התמיד והובקעה העיר, וגם אין נסכים - מחמירים בבשר ויין עד תשעה באב, ובזה אדם יכול לעמוד, ובפרט שישנה שבת באמצע שמותר לו לאכול בשר. ואלה שלא יכולים - מתחילים מראש חודש. לכן המנהג כמעט ברוב ככל ישראל, והרמב"ם כתב: יש מצניעין הסכין מראש חודש - שכבר מראש חודש מחמירין ולא אוכלים בשר ושותים יין. עיין ביאור הגאון ס"ק ל"ט . ויש מוסיפים טעם איסור בשר ויין משום שמחה יתירה.

אכילת בשר בשמחות

ישנם אנשים שמחפשים ברית מילה, פדיון הבן, סיום מסכת וכד' על מנת לאכול בשר. מהדין יש הגבלות כמה מזמינים לשמחות. ע"כ כל

